

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

Lesnícký náučný chodník Vás zavedie k spodnej hranici génovej základne vytvorenej pre jarabinu brekyňovú (*Sorbus torminalis*). Nachádza sa na okraji mesta Rajecké Teplice nad riekou Rajčianka. S dĺžkou cca 3km je ho možné pohodlne absolvovať za 1,5 hodiny. Chodník bol otvorený v novembri 2012 a patrí do série chodníkov na celom Slovensku, ktoré pre Vás vytvorili lesníci.

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

LES HOVORÍ
 Pamätajte, že dávam príjemný chladok za letných horúčav a v zime rozpušťujem tvoju pec, aby si v teple mohol čítať knihu napísanú na papier z mojich stromov. Som rúčka na kladivo, sekere, kosa a motyka. Nájdete ma v ločke, na ktorej sa nosí po vode. Žijem a ochraňujem lesnú zver. Hospodáriť s vodou a napájam prameň, aby v lete nevychl. Som pastvou tvojich očí a unavenej zmysle. Počuj však moju prosbu: BUĽ MOJIM OCHRANCOM! NENIČ MA ZBYTOČNE!

Chodník prechádza územím, ktoré je obhospodarované podľa platného plánu starostlivosti o les, v súlade s požiadavkami na trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa a na obnovu lesa maximálne využitím prírodnej zmladenia. Z celkovej výmery lesov príslušnej chodníku tvoria veľká časť lesy ochranné.

Nachádzate sa na mieste, ktoré bolo na Veľkonočnú nedeľu v roku 1999 zasiahnuté požiarom. Úplné uhasenie požiaru trvalo týždeň. Odumretý les na ploche 2,33 ha bol vyrábaný. Väčšinou hnilina sa zalesnilo drevinami buk, javor, smrek, borovicu, smrekovce a postupne sa pridali aj prírodné obnovy - breza, brekyňa, buk a niekedy druhý kras (ľah, soľ, tmak).

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

DREVINY TEJTO LOKALITY

JAVOR HORSKÝ Acer pseudoplatanus	JAVOR POČKÝ Acer spicatum	JASEN ŠÍPOVÝ Fraxinus ssp. excelsa
BUK LESNÝ Fagus sylvatica	HABR OBYČNÝ Carpinus betulus	CEREŠIA VEĽKÁ Cerasus avium
BREST HOVÄDÝ Ulmus glabra	BUIV ZBIANÝ Quercus petraea	SMREK OBYČNÝ Picea abies
BREZA BRADAVČITÁ Betula verrucosa	JARABINA BREKYŇOVÁ Sorbus torminalis	JARABINA MIKÝVČOVÁ Sorbus aria
SMREKOVEC OPADAVÝ Larix decidua	BOROVICA LESNÁ Pinus sylvestris	BOROVICA ČERNÁ Pinus nigra
JEDELA BIELA Abies alba		

Zdroj: Ján Pagan, D.Randulák, Atlas drevín 1, 2, r. 1987, 1988

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

FUNKCIE LESA

Produkčná funkcia lesa
 Produkcia dreva a lesných produktov. Drevná hmota je významným hospodárskym produktom a je v mnohých oblastiach hospodárskeho života nenahraditeľná. Drevo sa ťaží v určitých intervaloch, pretože strom za jeden rok nevyprodukuje dostatok dreva. U nás je najvyšší úber 80 - 100 rokov.

Medzi ďalšie nemenej dôležité funkcie patrí napríklad produkcia kyslíka, regulácia teploty a vlhkosti vzduchu, poskytovanie životného prostredia pre rastliny a živočíchy.

Mimoprodukčné funkcie lesa
 Vodohospodárska - veľká zelená hmota nadzemných orgánov, zbrádených kôr stromov a značnou mierou opadnutého listia sú stromy a lesy schopné zvládnuť rýchlosť povrchového odtoku vody zo zalesnených území a zvyšovať množstvo zrážkovej vody vstupujúcej do pôdy.

Zdravotná a rekreačná - tieto funkcie nadobudli význam najmä v prubehu posledných 50 rokov. V blízkosti miest sa potrebuje čoraz väčší oddych a zdravie. Hospodárske opatrenia zahŕňajúci aj tieto funkcie, porasty by tu mali byť pekné, druhovo a štruktúrne rozmanité.

Pôdnochranná - les chráni svahy pred osušením pôdy, skápnym zrážkanom, vodnej a vetranej eróziou. Dobré zapojenie koruny stromov znižuje rýchlosť vetra, spĺňa koreňovú stabilizáciu pôdy.

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

VITAJTE!

Vážení návštevníci!
 Nachádzate sa na začiatku Lesníckeho náučného chodníku Dolná Hora, ktorý vás zavedie k spodnej hranici Génovej základne vytvorenej pre jarabinu brekyňovú (*Sorbus torminalis*). Chodník sa nachádza na okraji bývalého mesta Rajecké Teplice, nad riekou Rajčianka. Prechádza dolinami Žliabkova, Prostredná a Mŕchava v dĺžke cca 3 km, po východných svahoch Súľovských vrchov. Umiestnenie trasy je nenáročná - s miernym stúpaním, respektíve klesaním na jeho začiatku a konci. Na pohodlne absolvovanie trasy potrebujete cca 1,5 hodiny a môžete ju absolvovať v oboch smeroch. Celý chodník ponúka možnosť príjemnej prechádzky, športu, oddychu prevzaté listnatými porastmi takmer počas celého roka, je určený pre ľudí všetkých vekových kategórií, rodiny, kúpeľných hostí, turistov. Lesy tvoria základnú zložku prírodného prostredia. Sú spoločenstvom stromov, bytia, húb, živočíchov a ostatných organizmov, ktoré žijú vo vzájomných vzťahoch na určitej ploche. Lesy výnimočne ovplyvňujú vodné, pôdne i klimatické pomery krajiny. Biologická ako aj ekologická hodnota netreba variť ani pripomínať.

Obnova chodníka: Spoločnosť LESY Slovenskej republiky, s.p. Banská Bystrica - oddelenie pracovníkov Lesnej správy Rajecké Teplice, Ing. Vladimír Pavelčík, Ing. Stanislav Hroš, Bc. Patrik Štrba, Milan Turský ml.

Trasa Lesníckeho náučného chodníka Dolná Hora

- 1 – Začiatok chodníka
- 2 – Funkcie lesa
- 3 – Dreviny tejto lokality
- 4 – Lesný požiar
- 5 – Rastlinstvo
- 6 – Živočíchy
- 7 – Génová základňa
- 8 – Lesné informačné kancelárie

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

LESNÉ INFORMAČNÉ KANCELÁRIE – kancelárie spolupráce lesníkov s verežnosťou LESY Slovenskej republiky, s.p. Banská Bystrica, Odštepňaný závod Žilina

MILI NÁVŠTEVNÍCI A PRIATELIA LESA!
 Turiec, Horné Pavaslie, Rajce – regióny, na území ktorých sa nachádza Odštepňaný závod Žilina. Katedry, ktoré sú obopreté zo všetkých strán vencom hĺb. Na východe je to Veľká Fatra, najjužnejšie Kremnické vrchy, sever - chrbát Malá Fatra a Rajčské vrchoviny, západ Súľovské vrchy. Práve na území západu poľacie diev - národné parky - NP Veľká Fatra a NP Malá Fatra s viacerými chránenými územiami, kde má svoj domov pestrá škála živočíchov a rastlín. A práve tieto hory, doliny, a všetky ich zovňajškovité spracovanie lesných informačných kancelárií (LIK) pripravujú vám predstaviť mg, lesníci z odštepňaného závodu, ktorý ste jedne navštívili. História lesníctva má v tejto časti Slovenska hlboké korene. Odštepňaný závod Žilina vznikol spojením Odštepňaného lesného závodu Martin a Odštepňaného lesného závodu Žilina v roku 1999. Naše služby vám ponúkame na ústredí závodu a štyroch lesných správach (Rajecké Teplice, Žilina, Martin, Turčianske Teplice), ktoré sú zároveň lesnými informačnými kancelármi. Poprosíme vás lesníckymi rádmiťmi poukážkami na nezasatiteľnú úlohu lesa v živom prostredí, kultúrnej, historickej a prírodnej krásotní našho kraja, obzabráňame vás s namáhanou, aké krásnou prácou v lese, či už manuálnou, alebo odštepňanou, ktorá nie je len našim povolanim, aké - aj posilnim. Pri vašich potulkách vám poskytneme aj možnosť ubytovania a rekreácie v našich ubytovacích zariadeniach. Dvere prírody sú otvorené, rážte vstupíť!
 Vaši lesníci z Odštepňaného závodu Žilina.
 Lesy SR, s.p., OZ Žilina, Nám. M.R.Štefánika 1, 011 45 Žilina, www.lesy.sk

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

GÉNÓVÁ ZÁKLADŇA JARABINY BREKYŇOVEJ (*Sorbus torminalis*)

bolá uznaná rozhodnutím Obvodného lesného úradu v Žiline dňa 5.6.2007 ako jedna z prvých na území Slovenskej republiky. Dňa 29.2.2008 bola uznaných 25 rodičovských výberových stromov tejto dreviny.

-aj posilnim je prirodzenou obnovou zachovanie genofondu jarabiny brekyňovej (*Sorbus torminalis*), ktorá sa vyskytuje výskytom voľtívov drevnej hmoty a v tejto lokalite aj výčim prírodným výskytom v jednotlivých porastoch (0,53% nej podiel v génovej základni). Dňa 2.4.2009 bol vykonaný zber 500 ks vrbíčov z rodičovských výberových stromov na vytvorenie samostatného sady.

je tvorená kompletnom lesných porostov z celkovou výmrou 48,78 ha na Lesnom hospodárskom celku Rajecké Teplice, Lesný užívateľský celok Fackov - Rajec - Rajecké Teplice. Všetky tieto porasty sú súčasne zaradené do objektu PRO SILVA (významná európska lesnícka organizácia, ktorá združuje, obhajuje a rozširuje myšlienky prírody blízkeho obhospodarovania lesa.)

-nachádza sa na území Strážovskej vrchoviny, oblasť Fatranská - podtatranská, Súľovské vrchy, v nadmorskej výške od 420 do 740 m.n.m.

Jarabina brekyňová - strom stopkatými, so striedavo postavenými listami, dorastajúci do výšky až 25 m. listy, ktoré sú na jeseň žiarivo žlté, zbrádené stromové, svojim tvarom trochu pripomínajú javorové listy. Neveľké dlhstopkaté, krémovo biele kvety majú veľa tyčinkov a spodný semeník. Usporiadané sú do reďvičkových chucholkových metlí. Kvitnú v máji a júni, súčasne s kvitnutím alebo krátko po ňom. Plody sú hrubokostné malvice, veľké až 1,5 cm, najprv žlté, potom, pri dozretí hnedé. Posiate sú karkovými bradavkami.

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

ŽIVOČÍŠTVO

Lesné porasty na Slovensku poskytujú životné prostredie veľkému množstvu živočíchov druhov. Či už je to hmyz žijúci v pôde alebo na povrchu, cez plazy, obojživelníky, vtáky, bylinožravce až po predátorov - dravcov, krúžiacich v povetří či letmy lovcov na zem.

Všimnnej náležavých pri svojich potulkách lesom, určite stretnete viacerých predstaviteľov živočíšnej ríše.

LESNICKÝ NÁUČNÝ CHODNÍK DOLNÁ HORA

RASTLINSTVO

Mimoradne členitý povrch Slovenska so svojimi ríznymi, pahorkatinami až vysokými horami dáva priestor na existenciu veľkého množstva rozličných druhov. Rastliny v lesoch sa musia prispôbiť rôznym životným podmienkam. Vytvárajú tzv. etáže - etáži poschodne podľa toho, či rastú nízko pri zemi, alebo vyššie, ako napr. Najvyššiu etáž tvoria stromy.

Les je v jarom a letnom období plný farieb kvitnúcich kvetov.

Veľkou súčasťou sú nielen stromy, ale aj huby. Huby patria k najstarším organizmom na Zemi. Vyskytujú sa v mnohých formách, ťať ale odhadom najviac zaujímali huby, ktoré sa dajú použiť ako zdroj obiljiv.

Obnovu chodníka:
 -financovali LESY Slovenskej republiky, š.p.
 -zrealizovali pracovníci Lesnej správy Rajecké Teplice:
 Ing. Vladimír Pavelčík, Ing. Stanislav Hroš, Bc. Patrik Štrba, Milan Turský ml.